

Úvod do pedagogiky

Téma číslo 9 – Alternativní a reformní školství ve světě a v ČR IV

Viděli jste v minulém dílu...😊

- ▶ Pedagogika R. Steinera.
- ▶ Waldorfské školy jako nejvýznamnější proud alternativního školství.
- ▶ Pedagogika P. Petersena.
- ▶ Jenský plán a jeho realizace.
- ▶ Pedagogické myšlenky C. Freineta a jejich uplatnění v podobě praktické pedagogické koncepce.

Pokusné školy v Čechách

- ▶ zdroje sahají až do období národního obrození – J. J. **Ryba** (zaváděl do výuky domácí práce), Kindermann, Amerling
- ▶ Hlavní východiska: dílo JAK (1846 objevil Purkyně v Lešně), návaznost na Tolstého a Rousseaua a také západní pokusy o reformy
- ▶ V dnešní době se zachovalo málo zpráv o pokusných školách.
- ▶ **Snaha nenapodobovat cizí pokusy, ale reflektovat české tradice.**

Výchovný ústav Františka Bakuleho

- ▶ fungoval v letech 1913 – 37
- ▶ zaměřen na výchovu „zmrzačených“ dětí – dnes na něj navazuje **Jedličkův ústav**
- ▶ Zásady:
  - přihlížet k psychice jednotlivých dětí,
  - snaha o přemáhání fyzických nedostatků,
  - děti se učily, kdy samy chtěly,
  - výchova fyzickou prací,
  - estetická výchova (sborový zpěv).

Pokusná třída Marie Kühnelové

- ▶ 1920 – 1930 – Praha – Nusle
- ▶ Hlavní znaky:
  - výchova zdravých dětí,
  - vytvářela jim prostředí, na které byly zvyklé z rodiny – dobrá znalost dětí, vlídnost,
  - děti vedeny zejména ke slušnému chování,
  - důraz na vlastní tvořivost dětí, lásku k práci a slušnosti.

Dům dětství v Krnsku u Ml. Boleslavi

- ▶ fungoval 1919 – 1924
- ▶ zámek Stránov spisovatelky Gabriely Preissové – pronajali si ho 3 učitelé – Ladislav Švarc, František Krch a Ladislav Havránek – snaha založit „všestrannou“ školu
- ▶ původně se jednalo o domov pro děti po legionářích, později ozdravovna – děti 2 – 15 let
- ▶ snaha vytvořit sirotkům rodinné prostředí

Dům dětství v Krnsku u Ml. Boleslavi

▶ Vzdělávací program:

1. čtení, psaní, počty
2. náročnější skupina – jazykové vyjadřování (divadlo, sloh, besídky)
3. výtvarné vzdělávání (ruční práce, krasopis, kresba) – vytvořit u dětí smysl pro krásu
4. hudební vzdělávání
5. náročnější počty + měřičství
6. věcné učení, vlastivěda

Dům dětství v Krnsku u Ml. Boleslavi

- ▶ Opět velký důraz na **mravní výchovu** – děti musely vidět ve vychovateli svůj vzor – z toho návyky dětí – trvalé návyky (**hlavním vzorem mravnosti byl učitel**).
- ▶ V parku byla vytvořena **miniaturní dětská vesnička** – zde nesměly být rušeny dospělými.
- ▶ Velká pozornost **estetické výchově** – objevovat krásu i na všedních věcech.
- ▶ **Dětská kresba zde byla svébytnou formou umění...**

Dětská farma Eduarda Štorcha

- ▶ ve 20. letech 20. století v Praze na Libeňském ostrově
- ▶ **Eubiotická výchova** – člověk, který ztratil původní způsob života (instinkty), se musí vrátit k přírodě (aby byl zdrav) – zejména děti z města se měly dostat do přírody (zde probíhala výuka).
- ▶ *Cíl: ozdravění a posílení národa!*
- ▶ 3 hodiny byly ve škole + 3 hodiny na farmě – dřevěné domky dle pravěku (koupání, zahradničení)

Volná škola na Kladně (levicová) a Pomocná pracovní škola v Holešovicích

- ▶ Význam:
  - chránit děti před civilizací a pečovat o jejich rozvoj,
  - podmínky pro rozvoj se mají pouze vytvořit, nic nevnucovat,
  - citlivost pro osobnost dítěte, nic nevnucovat,
  - opět hledání nových cest výchovy a překonání herbartismu.

Pedagogické systémy ovlivněné psychoanalýzou

- ▶ Psychoanalýza – původně psychiatrická metoda, autor **Sigmund Freud** (1859 – 1939)
- ▶ 19./20. století – směr psychologie osobnosti
- ▶ Zastánci = **freudiáni** – Jung, Adler
- ▶ Společné znaky s reformním hnutím – **naturalismus.**
- ▶ Ref. hnutí – dětství je zlatý věk x psychoanalýza – ***vnitřní svět dítěte je komplikovaný a plný problémů*** – projevují se v pozdějším věku (konflikty id – ego – superego), zážitky z dětství jsou zasunuty do podvědomí, ale ovlivňují náš život.
- ▶ Nejsilnější pud je sexuální, při potlačení potíže.

Psychoanalytická pedagogika

- ▶ rozpracovala Freudova dcera Anna
- ▶ Základ: člověk je usměrňován vnitřními silami, vnější svět nemá na člověka kladný vliv – konflikty mezi id a superego.
- ▶ Doporučení pro výchovu – **vyhýbat se konfliktům nebo se s nimi vyrovnávat** – únik do vlastního světa, odstranění vnějších rušivých vlivů (právo, morálka), sublimace (usměrnění vnitřních instinktivních sil tak, že se převádějí na společensky užitečné činnosti).

Výchovné rady

1. **Nesmí být příliš silné superego** – striktní příkazy a zákazy škodí – omezení trestů a příkazů ve výchově.
2. Je nutné věnovat pozornost **významu obranných psychických mechanismů** vyplývajících ze sublimace – nepotlačovat prožívání zážitků.
3. **Projekce úmyslů do druhého člověka je nebezpečná** – např. nenaplněné sny rodičů.

Výchovné rady

1. **Přesun z jednoho cíle na druhý** – místo nedosažitelného cíle najít cíl přijatelný (přesun agresivity), racionalizace nepřijatelných motivů jednání.
2. Pro vývoj dítěte jsou **škodlivé extrémní výchovné styly** (rozmazlení x frustrace).
3. Učitelé a vychovatelé by měli být schopni **sebereflexe** – nepůsobit žákovi příkoří, nepřestovat v něm pocit viny – humánní vztah k žákovi (důležité je prožívání dítěte).
4. **Sexuální výchova.**

A co bylo dál...?😊

- ▶ Polovina 20. století – **neofreudiáni, neopsychoanalýza** – přenáší původně biologickou záležitost do oblasti sociální.
- ▶ Představitelé: **Erich Fromm** (1900 – 1980), **Karen Horneyová** (1885 – 1952) – obraz dobrého člověka, který zabloudil v nebezpečném světě.
- ▶ **Sociální a kulturní psychoanalýza** – společnost vzbuzuje v člověku pocit strachu a nebezpečí.

A co bylo dál...?😊

- ▶ Freud – člověk získanou svobodu platí osamocněním –
Fromm – svoboda je nesnesitelná – útěk od svobody a
volnosti.
- ▶ 3 nevědomé tendence k úniku od svobody:
  - **Sado – masochismus** (psychický) – druhému vnucuje nadvládu
a podrobuje se nadvládě druhých (pozor u učitelů!!!)
  - **Agresivnost** – ničení, destrukce
  - **Konformismus** – člověk přijme zásady života společnosti a
přizpůsobuje se jim (pohodlné)

A z toho je závěr....

- ▶ Cílem by měla být náprava společnosti a přebudování lidských vztahů na základě lásky ve všech jejich podobách (dítě potřebuje matku i otce).
- ▶ Frommovy názory se staly v 60. a 70. letech 20. stol. základem **antiautoritativní pedagogiky**.

A o čem to dnes bylo??? 😊

- ▶ Základy pokusných alternativních škol v Čechách.
- ▶ Bakuleho ústav, pokusná škola M. Kühnelové, Dům dětství v Krnsku, Dětská farma E. Štorcha a další...
- ▶ Psychoanalýza v pedagogice, učení Freuda.
- ▶ Neofreudiáni, učení Fromma a jeho vliv na výchovu.

Uvidíte příště...

- ▶ Pedeutologie jako vědní disciplína zabývající se profesí učitele.
- ▶ Socioprofesní charakteristiky učitele, prestiž, feminizace této profese.
- ▶ Standardizace profesních činností učitele.
- ▶ Příprava budoucích učitelů a její změny.
- ▶ Vývojové fáze v učitelské profesi.